

the future changes in the narrated world), irreversibility (irrevocability of the future consequences), and non-iterativity (uniqueness of the change).

Originality of the investigation is ensured by the special view to the event not as singular and indivisible phenomenon but as a complicated gradient one and due to proposed mechanisms of the analysis of the eventfulness intensity.

So eventfulness as a gradient sign of the fictional work mainly refers to the subjectively perceived qualities of an event – relevance and unpredictability. It gives us reasons to qualify a text as a less or more eventful one in case of each individual work perception. Herewith such event-related “negative” modes as “minus-devices” and ambiguity gaps can product their own senses, including event-related ones, and to increase the whole level of the work eventfulness.

We can notice redirection of attention from the re-creation of the author’s intention by the reader of contemporary fiction to the opportunity to complete the gaps intentionally missed by the author. This redirection is an important symptom of the change of the scientific-aesthetical consciousness types, notably the change of the classical world-view paradigm by the modernist one, and subsequently – by the post-modern one.

Keywords: *event, eventfulness, relevance, unpredictability, effect, irreversibility, non-iterativity, “minus-device”*

УДК 821.161.2 Гордасевич

ГАЛИНА ГОРДАСЕВИЧ: ШТРИХИ БІОГРАФІЇ Й ТВОРЧОСТІ

КІРАЛЬ Сидір Степанович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української та класичних мов Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ)

Анотація. *У статті висвітлено основні факти біографії й творчості української письменниці-шістдесятниці Галини Гордасевич (1935–2001), репресованої за часів сталінізму. З творчого доробку письменниці охарактеризовано тему Донеччини, яка по-новому прочитується в контексті нинішньої російсько-української війни та мілітарного дискурсу в українській літературі.*

Ключові слова: *війна, біографія, шістдесятники, концепт, символ*

Життєпис цієї дивовижної жінки не може не захоплювати: попри усі несподівані випробування Долі вона не втрачала сили духу та віри в добро, бо завжди, як твердила, її «...душа повставала живою, / І вертала в любов, як додому». Галина Гордасевич була глибоко переконана в тому, що саме «... жінка в світ приходить для любові!». Як слушно зауважив Валерій Шевчук, її біографія з-поміж багатьох українських письменників-шістдесятників, зокрема жінок, надзвичайно повчальна, бо «прожити таке не кожен здолає» [15, с. 529].

За останні 15 років творча спадщина письменниці ставала об’єктом дослідження у дисертаційних роботах, зокрема Р. Дубровського, Ю. Кушнерюк, О. Мазур, Г. Маслюченко, Ю. Москвич, О. Рихла, Т. Тебешевської-Качак, С. Філоненко, К. Шахової. Слід відзначити й перше монографічне джерелознавче дослідження про Г. Гордасевич авторства подружжя Чернихівських, яке фактично підсумувало їх багатолітню працю й творилося в аурі світлих вражень від особистого й приятного спілкування авторів книжки із письменницею. Із останніх публікацій про Г. Гордасевич щодо новизни літературознавчих інтерпретацій та оприлюднення невідомих фактів її життя та творчості привертають увагу есе Д. Павличка [12] й Вал.

© С. С. Кіраль, 2016

Шевчука [16], статті Р. Дубровського [6–10], Н. Кушнірук [11], Г. Токмань [14], І. Ярошевич [17].

Мета дослідження – розкрити основні факти біографії й творчості української письменниці-шістдесятниці Галини Гордасевич (1935–2001), репресованої за часів сталінізму. З творчого доробку письменниці охарактеризовано тему Донеччини, яка по-новому прочитується в контексті нинішньої російсько-української війни та мілітарного дискурсу в українській літературі

У статті використано елементи біографічного, порівняльного й культурно-історичного методів, застосування яких дає можливість показати місце творчого доробку Г. Гордасевич в історії української літератури.

Галина Леонідівна Гордасевич народилася 31 березня 1935 року в м. Кременці в родині священика Леоніда Гардасевича (1912–1990)², випускника теологічного факультету Варшавського університету. За прихильність до українського селянства ксьондза Гардасевича часто переводили з однієї парафії в іншу. Польська влада за таку «неслухняність» мала намір покарати отця і все робила для того, щоб запроторити «українофільського» духівника до концтабору Береза Картузька. Цим підступним планам завадила окупація краю радянськими військами. Однак за відмову співпрацювати з новою комуністичною владою (порушувати таємницю сповіді й доносити про УПА) священика Гардасевича було заарештовано й на початку червня 1946 р. на підставі ст. 54-1 КК УРСР («зрада Батьківщини») засуджено на десять років, вісім із яких відбув у найсуворіших концентраційних таборах Братська, Тайшета та Анчерлагу. До цієї трагічної події московсько-радянські окупанти у 1941 р. заарештували дідуся Галини, Олександра Гардасевича, теж священика, який загинув на Соловках.

Закінчивши 1950 р. із відзнакою семирічку в с. Кричильську (нині Сарненський р-н на Рівненщині) та приховавши «крамольні» факти про долю свого батька й діда, вступила поза конкурсом до Острозького педучилища, а через рік (аби бути ближче до рідної бабусі) перевелась до Костопільського педучилища. Зрозуміло, що така біографія дочки священика не залишилась непоміченою відповідними радянськими каральними органами й 13 березня 1952 року 16-літню студентку було вперше безпідставно заарештовано, але невдовзі випущено на волю з метою виявити «агентурні зв'язки» із оунівським підпіллям, яких насправді не було. 20 травня 1952 р. Галину Гордасевич заарештовано вдруге й засуджено Рівненським обласним судом за ст. 54 КК УРСР до 10-ти років позбавлення волі, як зазначено у вироку, «...за складання націоналістичних віршів та антирадянську агітацію серед студентів». Юна політкаторжанка відбувала ув'язнення у зонах Чернігова, Одеси, Куйбишева (Самари), що згодом відтворила в автобіографічній повісті-есе «Соло для дівочого голосу».

У тюрмі пробула 2 роки 7 місяців та 3 дні – звільнена достроково 1954 року, як і її батько, у зв'язку зі смертю ненависного ката Сталіна (реабілітована 11 травня 1992 року). Повернулась на рідну Рівненщину. На жаль, поєднатися із родиною Галині не вдалося, оскільки мати Олена (1912–2000) з меншою донькою Ноною виїхала в Росію до батька (походила з роду Хомчуків, 1930 р. публікувала вірші на сторінках львівського часопису «Жіноча доля» та американського «Україна» під псевд. Олена Волинянка).

Через тавро політичної каторжанки Галина Гордасевич не змогла тут працевлаштуватися й завербувалася за оргнабором на Донбас, куди прибула в січні

² Саме таке справжнє прізвище письменниці. Як оповів син письменниці Богдан, що після виходу з тюрми у прізвищі в документах матері помилково вписали літеру «о». – С.К.

1955 р. Цей край став для неї фактично другою малою батьківщиною, де самотужки здобула освіту, народила двох синів Сергія (1959 р., помер немовлям) та Богдана (1961 р.). Там, зрештою, пройшла тернистий шлях від різноробочої Макіївського труболиварного заводу, керівника драмгуртка в шахтарському поселенні Ханжонково до працівника донецької друкарні (мешкала у цьому місті з 1962 р.) та званої письменниці й громадсько-культурної діячки.

Опинившись серед чужих людей, Галина Гордасевич попри неймовірно важкі умови праці, духовний вакуум, матеріальну скруту, тиняння по робітничих гуртожитках не покидає юнацької мрії: прагне здобути вищу освіту й стати ученим-фізиком. Єдина розрада – це щоденник, якому сповідується як вірному товаришеві й нотує тут свої враження про житейські будні, фіксує радісні моменти життя (найбільше щастя – це усамітнення з книжкою!). 1957 р. успішно закінчує школу робітничої молоді, згодом вступає на вечірнє відділення Макіївського філіалу Донецького індустріального інституту, готується до вступу на фізичний факультет Московського університету ім. М. Ломоносова (задум реалізувати не вдалося), з 1959 р. – студентка-заочниця театрального відділення місцевого культосвітнього училища (виношувала потаємну мрію стати актрисою).

Потяг до творчості привів Галину Гордасевич до літературного об'єднання «Обрій», що існувало при газеті «Комсомолец Донбаса». На її сторінках згодом публікуватиме поетичні твори, замітки, рецензії. Саме там знайомиться із обдарованою творчою молоддю, зокрема В. Стусом, В. Захарченком, Л. Талалаєм, Н. Світличною, а невдовзі за випадкових обставин (розмовляла із сином українською мовою!) на неї звернули увагу художники-шістдесятники Г. Синиця, Алла Горська та В. Зарецький. Упродовж 1965–1971 рр. заочно навчається в Літературному інституті ім. М. Горького в Москві.

1965 р. завдяки Н. Світличній під час поїздки до Києва знайомиться із В. Чорноволом (згодом листуватиметься з ним як в'язнем радянських концтаборів), Є. Сверстюком, І. Дзюбою, І. Світличним, О. Мешко. 1966 р. у київському видавництві «Радянський письменник» виходить її перша поетична збірка «Веселки на тротуарах», яка здобула прихильну критику й була визнана серед молодих авторів-поетів кращою книжкою року. Редактор збірки – відомий нині поет В. Підпалій.

Зрозуміло, що всюдиусу ще КДБ стежило за її діяльністю, намагалося втягнути в агентурну роботу. Категорична відмова від такої співпраці обернулася для поетеси тим, що 1968 р. місцеве видавництво «Донбас» зняло з виробництва її збірку «Мажорна гама», а 1971 р. київське видавництво «Молодь» збірку «Рік неспокоїного сонця». Отож, членом Спілки письменників України Галина Гордасевич стає лише 1983 р., тобто через 17 років після виходу першої збірки, адже за увесь цей період за непокору партійній системі та свідомий непослух поетесу супроводжував негласний вердикт комуністично-кадебістського режиму: «Не пуцать!».

На жаль, за свого життя Галина Гордасевич не була належно пошанована, зокрема і в роки існування незалежної України, думку про яку леліяла все життя (прикро це усвідомлювати!). 1996 р. стала лауреатом літературного конкурсу «Шістдесятники», наступного року – лауреатом премії ім. О. Білецького в галузі літературної критики та премії ім. В. Марченка в галузі публіцистики.

Творча спадщина Галини Гордасевич велика не лише кількісно (понад 28 книг, сотні статей, рецензій і т. ін.), а й жанрово різноманітна: поезія, проза, драматургія, переклади (володіла майже всіма слов'янськими мовами, а також латиною, англійською, іспанською й італійською мовами), літературна критика, есеїстика, публіцистика, документалістика, мемуаристка, численні листи. Окрім того, Галина

Гордасевич вела активне громадське життя: стояла біля витоків створення товариства політв'язнів «Меморіал» (1988), Товариства української мови ім. Т. Шевченка (1989), Народного Руху за перебудову (1990), Демократичної партії України (1991).

З творчого доробку письменниці свідомо обираємо тему Донеччини, яка по-новому прочитується в контексті нинішньої російсько-української війни. Так, зокрема, у поетичній збірці Галини Гордасевич «Слід зірниць» (1986) уміщено «Донецький цикл». Тут відтворено почуття її щирого захоплення своєрідною красою й працелюбністю людей цього краю. Вражає своєрідне пророцтво поетеси щодо долі Донеччини в українській історії й загалом Сходу України. Так, наприклад, у вірші «Донецький кряж» Галина Гордасевич із болем у душі говорить, що *«це тверда земля, / Бо в ній немало костей. / Зблизька і здаля / Зустрічала незваних гостей»*, що *«ця земля суха – / Засушив її суховій»*, що *«ця земля не прекрасна...»*, але не в цьому річ. Для поетеси як справжньої української патріотки головне те, що *«це наша земля!»*, яка, на жаль, *«не один винесла бій»*, а тому тут *«рясно полин і крівавник росте»*, *«І жовто цвіте звіробій, / І синьо цвіте цикорій»*, і *«Спалахує малиновим / Козацький шлик будяка»*. Вражає й захоплює «флористична» образність твору, яка напрочуд майстерно відтворює символіку нашої держави. Зрозуміло, поетеса не відала (уперше вірш опубліковано 1995 р.), що її макроісторична візія України через призму «донецького кряжу» стане дійсним фактом буття нашої держави на початку ХХІ віку, а слова-застереження *«Відійди від гріха, / Коли ти цьому краю не свій»* звучатимуть у контексті сучасних подій на Донбасі особливо голосно й потужно. Вони звернені уже не до уявного ворога, а до реального російсько-путінського окупанта, який має тямити, що ця земля зустрічала незваних гостей уже не раз, але як і в минулому, так і тепер *«зазіхати на неї дарма / Зблизька чи здаля, / Бо земля ця не для ярма»*, адже на цій землі *«Не один винесла бій / Україна й пустила свій корінь»*, наголошує Галина Гордасевич.

Оптимізм і віра поетеси в те, що ми таки *«Долю свою оновим – / Вона ж в нас не будь-яка»* перегукуються із вірою й оптимізмом її земляка, поета, учасника нинішньої війни на Донбасі Бориса Гуменюка, які звучать у збірці «Вірші з війни», зокрема у поезії «Заповіт» (08.08.2014). Для сучасних воїнів-українців ця донецька земля, цілком зрозуміло, є *«ненависною»*, *«черствою»*, *«закам'янілою»*, бо в ній доводиться рити окопи. Водночас – і захисники України це глибоко усвідомлюють – вони, окопи, служать їм надійним захистком. Бійцям у них *«тепло й затишно»*, там вони ховаються, *«наче малі діти за маминою спиною»*. І саме тут, у цих окопах, солдати чують дихання втомленого й зболеного серця донецької, тобто української землі, і устами поета-воїна Бориса Гуменюка з таким оптимізмом і глибокою вірою промовляють сотні наших героїчних бійців:

«...Ми ще копаємо землю
Цю дорогу українську землю
Цю солодку ласкаву землю
Пишемо гуртом саперними лопатками
На її тілі
Останній вірш української літератури
Ще живі».

Цікавою є візія Галини Гордасевич і Бориса Гуменюка щодо потрактування ними символічного концепту «поля, зрошеного кров'ю», який набуває тут ширшого значення й асоціюється із образом рідної землі, України як держави, війни як найстрашнішого вияву людської глупоти й абсурдності. У поезії «На полі, зрошенім кров'ю» (1991) Галина Гордасевич твердить, що на такій землі ніколи *«солодкий хліб*

не зросте», ніколи «*не виросте виноград*», «*де брата вбиває брат*» (ідеться про вино як символ щасливого буття людини на землі). На такій землі, тобто місці, омитому людською кров'ю, за народними віруваннями не можна «*зводити дім*» (тут він трактується як запорука існування держави, нації), бо поетеса переконана, що «*на землі, зрошеній кров'ю, – не буде щасливим життя*». Галина Гордасевич умовно звертається до себе (а насправді до кожного із нас!) із риторичним запитанням: «*В країні, зрошеній кров'ю, / Де місце знайду собі я, / Україно, нене моя?*».

Борис Гуменюк у згадуваному вище «Заповіті» розмірковує над тим, чи треба солдатам, убитим на війні, «*пам'ятних знаків чи меморіальних плит*», чи треба віддавати батькам, коханим, дружинам, дітям їхні тіла, спотворені кулями й гранатами. Радше ні, каже поет, бо краще зберегти про убієнних ту незабутню пам'ять, у якій зринають світлі образи вдячних синів, незрадливих мужів-красенів, турботливих батьків; і нехай – а це для Бориса Гуменюка-поета, воїна, батька, патріота України найголовніше – діти збережуть у своїй пам'яті їх «*теплі очі, теплі усмішки, теплі руки*», адже не слід травмувати дитячих душ (він добре розуміє, що попереду їх чекає нелегке сирітське життя!), тому й не треба дітям «*торкатися тремтячими губами / Наших холодних рук*». Тут, на найвищому реєстрі трагізму, так природно поєднано істинну жертвність справжнього воїна й водночас велику й безмежну батьківську любов до найдорожчого у житті кожної людини, – дітей, – заради яких і кладуть на олтар Вітчизни свої голови наші воїни. І на тому «полі, зрошеному кров'ю», на відміну від Галини Гордасевич, Борис Гуменюк таки хоче бачити поле, де «*колоситиметься жито*», де «*жайвір у небі*», де буде «*багато-багато квітів*» (можливо, польових маків, символу обірваного життя на війні), і куди надвечір приходитимуть закохані, які будуть «*плести вінки, кохатимуться до ранку*», а вдень приходитимуть сюди «*молоді батьки з малими дітьми*». Та головне, запитує-розмірковує Борис Гуменюк, «*Ви можете собі уявити який хліб родитиме поле / Де лежать бійці?!*» (для посилення уяви читача поет свідомо використовує у кінці речення водночас знаки запитання й оклику). І саме цей «хліб з поля / Де ми полягли», твердить сучасний поет-воїн, вічно нагадуватиме нам, українцям, усю велич і трагізм подвигу наших відчайдушних і незборимих захисників Батьківщини. І нехай на цьому полі, пророче розмірковує поет, більш ніколи не проллється людська кров (це щире прагнення Бориса Гуменюка не лише митця, а й людини зринає у цих рядках як глибокий підтекст), а вирощений хліб як символ життя на «полі, зрошеному кров'ю», буде найкращою пам'яттю про полеглих героїв.

Тут варто згадати й вірші «Маріуполь» (1995) Галини Гордасевич та «Стара шовковиця під Маріуполем» (28.06.2014) Бориса Гуменюка. Поетесу Маріуполь зачаровує тим, що «*по вуличках покручених*» вона «*йшла на поклик моря*» Азовського, яке «*маскувалося / Під мирну синь небес*», яке «*схопило сонце*» й «*сховало в глибині*» своїй. Заворожена красою морського пейзажу й старовинного міста поетесі захотілося цієї миті «*хмари долонями голубити*», «*брести крізь море*», по «*небу пливти*».

Для поета-воїна Бориса Гуменюка, як і для мільйонів українців, це місто несподівано постало символом нескореності України. Тут, під старою шовковицею замість, скажімо, щасливих дітей і дорослих, що завжди із задоволенням ласували плодами цього поширеного на Півдні України дерева, лежать «*РПГ кулемет автомати СВД каски бронжилети / Лежали акуратно складені в траві під деревом*», а «*Згряя чорних круків (з боку сонця – скривавлених) / з криком здійнялася в небо / Хоча можливо то так кричало ошмаття зораної / вибухами землі*». Зрозуміло, що ці різнопланові «урбаністичні мотиви» й поетичні інтерпретації

сонця як символу життя породжені реальними картинами історичного буття авторів (різниця між датами написання творів становить 19 років) та особистими відчуттями й враженнями, які за своєю суттю й сутністю – антонімічні; але обох митців об'єднує головне – це любов до єдиної соборної й нескореної України.

В одній із гострополемічних статей «Пора почуватись великими» (1997), написаній із приводу статті В. Базилевського «Холодний душ історії», Галина Гордасевич із притаманною їй самоіронією, але водночас із гірким щемом у душі розмірковує над своїм життям, творчими здобутками й доходить висновку, що вона належить до так званих «другорядних» українських письменників, яких «на премії не висовують, на міжнародні імпрези не посилають, в антології і хрестоматії не включають, в школах не вивчають, в історії української літератури не згадують», а її «матеріальне становище на межі злиднів», хоча мріялося про видання бодай ще однієї книжки. Дочекатися втілення в життя обіцянок наших політиків, що «через 50 років Україна може стати найбагатшою європейською державою», вважала (через свій вік) нереальним фактом. Визнавала, що не склалося її особисте життя, але все це ставила на віддалені позиції, бо загалом на свою Долю не скаржилася. Однак, коли йшлося про найдорожче – честь, гідність, любов до рідного слова, до української землі, то Галина Гордасевич завжди брала слово як Українка.

Упродовж нелегкого життя вона постійно думала «про свою державу, свій народ, його минуле, сучасне і майбутнє», а коли опівночі, зізнається письменниці, на закінчення радіопередач звучав гімн «Ще не вмерла Україна», то обов'язково вставала (хоча цього ніхто й не бачив!) й клала руку на серце. І тоді з острахом думала, що депутати можуть ухвалити постанову «про створення нового тексту гімну, бо ж їм мати не вклала в дитинстві цього в серце, і вони не розуміють, що гімн – це символ, а не економічна програма на найближчу п'ятирічку». Вона категорично не поділяла безпідставних тверджень, що «...Незалежність нам звалилася з неба, що ми її отримали без крові, без зусиль, без боротьби» (Революція Гідності ще раз це підтвердила!), що у нашій історії не було своєї Жанни Д'Арк, яка би стала взірцем відданого й незрадливого служіння рідному народові. Галина Гордасевич справедливо зауважує, що у нас така героїня була, – і не одна, – а тепер до їх гурту пристала ще й відважна льотчиця Надія Савченко!

Галина Гордасевич відстоювала свою теорію, за якою «древня держава Ізраїль загинула через те, що на неї накликали загибель її пророки». Цю думку підсилювали спостереження письменниці над життям поетів В. Свідзинського, Олени Теліги, Л. Тереховича та їх творами, у яких, наголошувала, вони фактично «запрограмували» собі смерть своїми віршами. Отож, полемізуючи із В. Базилевським, Галину Гордасевич найбільш непокоїло твердження автора, у якому висловлено «сумнів, що ми не здатні стати іншими», «не здатні на створення своєї держави», що «ми хвора нація» і в «нас рабська психологія». Як поет, як людина, що вірила у матеріальну силу слова, у його космічне походження, Галина Гордасевич тривожилася тим, що такими словами з негативною енергетикою можна «ввімкнути відповідну космічну програму», яка активно «спрацює» і нас, українців, спіткає трагічна доля древньої держави Ізраїль. На противагу опонентові наводить надихані світлим оптимізмом поетичні рядки «чернігівського Стуса», в'язня радянських концтаборів Леоніда Тереховича (1941–1992), які, на її думку, мають стати «програмними» для українського народу, бо усім нам слід «...*рости і зростати до чистих висот, / В повен зріст ми вставати покликані. / Ми – народ. Ми – великий народ. / І пора почуватись великими*».

Галина Гордасевич глибоко вірила, що саме оці слова поета такі «...ввімкнуть ту таємничу космічну програму і стануть дійсністю», а вона, як

громадянка незалежної України, радісно й трепетно-щасливо промовляла свою молитву до Всевишнього: *«Дякую Тобі, Господи, що дав мені жити в такий прекрасний історичний час і не лише бачити все на власні очі, але й у міру моїх сил бути учасником цих великих подій. Дай мені ще вміння розповісти про це так, щоб наші правнуки зрозуміли, відчували і оцінили нас по заслугах наших»*. Часточку тої віри вона полишила у своїх гострополемічних статтях, талановитих творах, зокрема у віршах *«Убиймо в собі раба»*, *«Ми – є!»*, *«Яничарська балада»*, повісті *«Ноїв ковчег»*, документальній розвідці *«Степан Бандера : людина і міф»* та ін.

11 березня 2001 року життя Галини Гордасевич передчасно обірвалося у старовинному Львові, куди перебралася з Донецька 1990 року. Вічний спокій знайшла, як і заповідала, на кладовищі в рідному Кременці, де її іменем недавно названо одну зі шкіл міста, встановлено тут і меморіальну дошку.

За чотири роки до цієї трагічної події Галина Гордасевич після похорону літературної посестри Оксани Сенатович, яка померла 31 березня 1997 р. (саме в день її народження!), склала свій поетичний *«Заповіт»*, який не показувала нікому, окрім сина Богдана:

«Коли помру, –
колись-таки помру, –
Хоч вірю,
що це станеться не скоро, –
То дайте спокій сивому Дніпру,
Де кручі і високі осокори.
На Личаківський також
не несіть:
Там надто пишно і,
до того, тісно.
Ні-ні, не хочу! Навіть не просіть!
Сказала так –
хай буде нині й прісно.
На цвинтарі малому схороніть,
Де хрестики і написи наївні.
Нікому йти туди не бороніть,
Нехай то будуть кози або півні.
Вони зчиняти бійки мастаки,
І я малою трохи їх боялась.
Ага, ще напис напишіть такий:
**«Жила. Любила.
Плакала. Сміялась»**.

Отже, саме таку Галину Гордасевич – оптимістку, сповнену любові до життя, до людей, до рідного слова, до України, талановиту, чесну й сміливу, нескорену й непідкупну – згадують Емма Бабчук, Любов Голота, І. Дзюба, Наталка Дзюбишин-Мейс, Світлана Йовенко, Тамара Коломієць, М. Луків, Д. Павличко, М. Слабошпицький, Леся Степовичка, Галина Тарасюк, Марія Тригуб, Вал. Шевчук, В. Яворівський та багато інших людей, із якими довелося спілкуватися про цю видатну жінку в історії нашої культури. Отож, закономірним є видання ґрунтовних наукових досліджень про письменницю, неопублікованих щоденників та листів, у яких зафіксовано чимало цікавих фактів та подій не лише з приватного життя Галини Гордасевич, а й тогочасної доби України, окремих книг її статей як талановитого літературного критика та майстерного публіциста, розпорошених в українській та зарубіжній періодиці.

Список літератури

1. Базилевський В. Холодний душ історії / Володимир Базилевський. Дніпро. – 1996. – №1/2. – С. 66–100.
2. Гордасевич Г. Слід зірниці : лірика. – Київ : Рад. письм., 1986. – 126 с.
3. Гордасевич Г. Пора почуватись великими / Галина Гордасевич // Дніпро. – 1997. – № 3/4. – С. 110–118.
4. Гордасевич Г. Ера України: поезії, присвяч. соняч. голосу укр. радіоефіру, журн. Еммі Бабчук / [від авт., с. 2]. – Львів : СПОЛОМ, 2000. – 64 с.
5. Гуменюк Б. Вірші з війни : поезії / Борис Гуменюк. – Київ : Ярославів Вал, 2015. – 136 с.
6. Дубровський Р. Особливості функціонування топосу міста у поезії Галини Гордасевич / Роман Дубровський // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка : Філол. науки / гол. ред. В.С. Курило ; редкол. : Н. Г. Блохіна [та ін.]. – Луганськ : ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2013. – Вип. 2 (261), ч. 2 (січ.). – С. 19–24.
7. Дубровський Р. Релігійна віра як джерело поетичної творчості Галини Гордасевич / Роман Дубровський // Українська мова й література в сучасній школі. – 2013. – № 12. – С. 62–66.
8. Дубровський Р. Топос міста у поезії Галини Гордасевич : функціональний аспект / Роман Дубровський // Актуальні проблеми гуманітарної освіти : зб. наук. пр. / за заг. ред. канд. фіз.-мат. н., проф. Ломаковича А.М. – Кременець : РВЦ КОГПІ ім. Тараса Шевченка, 2013. – С. 20–22.
9. Дубровський Р.О. Галина Гордасевич: портр. на тлі України / Р.О. Дубровський // Дивослово. – 2014. – № 7–8. – С. 75–79.
10. Дубровський Р. О. У двох світах: громадянська лірика Галини Гордасевич періоду «застою»: [про неопубл. збірку поезій «Мажорна гама»] / Р. О. Дубровський // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія «Літературознавство» / за ред. М. П. Ткачука. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. – Вип. 39. – С. 65–70. – Бібліогр.: с. 69–70.
11. Кушнірук Н. Фашистська окупація крізь призму сприйняття українських селян у повістях «Ноїв ковчег» Г. Гордасевич та «Крижі» Б. Харчука / Наталія Кушнірук // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Сер. «Літературознавство» / за заг. ред. д. філол. н., проф. М.П. Ткачука. – Тернопіль : ТНПУ, 2015. – Вип. 43. – С. 112–119.
12. Павличко Д. Веселка – від Сяну до Дону [ст. про Г. Гордасевич, 07.02.1998] / Дмитро Павличко // Павличко Д. Голоси мого життя : статті, виступи, інтерв'ю. Документи. – Київ : Вид-во «Основи» ім. С. Павличко, 2013. – С. 308–311.
13. Терехович Л. «За сторіччя зросла на кістках, на сльозах...» / Леонід Терехович // Терехович Л. Свідомо став на муку: вибране / [Упоряд. В.П. Москаленко]. – Чернігів, 1993. – 31 с.
14. Токмань Г. «Станція Ворожба» Галини Гордасевич: мотиви і магічно-сугестивна поетика ліричного циклу / Ганна Токмань // Слово і Час. – 2015. – № 4. – С. 15–28.
15. Чернихівська В., Чернихівський Г. Галина Гордасевич: життя і творчість : монографія / Валентина Чернихівська, Гаврило Чернихівський. – Кременець-Тернопіль : Папірус, 2010. – 220 с., 32 іл.
16. Шевчук Вал. На березі часу. Ті, котрі поруч : спогади про сучасників / Валерій Шевчук. – Київ : Либідь, 2016. – С. 529.
17. Ярошевич І. Роман Г. Гордасевич «Соло для дівочого голосу»: автобіографічний аспект / Ірина Ярошевич // Донецьк. вісн. Наук. Т-ва ім. Шевченка :

Т. 36. Літературознавство / ред. кол. : проф. В. Просалова (гол. ред.) [та ін.] – Донецьк : Укр. культурол. центр ; Схід. вид. дім, 2013. – С. 92–97.

References

1. Bazylevs'kyy V. Kholodnyy dush istoriyi / Volodymyr Bazylevs'kyy // Dnipro. – 1996. – №1/2. – С. 66–100.
2. Hordasevych H. Slid Zirnytsi : liryka. – Kyiv : Rad. pys'm., 1986. – 126 s.
3. Hordasevych H. Pora pochuvatis' velykymy / Halyna Hordasevych // Dnipro. – 1997. – № 3/4. – С. 110–118.
4. Hordasevych H. Era Ukrayiny : poeziyi , prysvyach . sonyach . holosu ukr. radioefiru, zhurn. Emmi Babchuk / [vid avt., S. 2]. – L'viv : SPOLOM, 2000. – 64 s.
5. Humenyuk B. Virshi z Viyny : poeziyi / Borys Humenyuk. – Kyiv : Yaroslaviv Val, 2015. – 136 s.
6. Dubrovs'kyy R. Osoblyvosti Funktsionuvannya toposu mista u poeziyi Halyny Hordasevych / Roman Dubrovs'kyy // Visn. Luhan. nats. un-tu im. T. Shevchenka : Filol. nauky / hol. red. V.S. Kurylo ; redkol. : N. H. Blokhina [ta in.] . – Luhans'k : LNU im. T. Shevchenka, 2013. – Vyp. 2 (261), ch. 2 (sich.). – С. 19–24 .
7. Dubrovs'kyy R. Relihiyna vira yak dzherelo poetychnoyi tvorchosti Halyny Hordasevych / Roman Dubrovs'kyy // Ukrayins'ka mova y literatura v suchasniy shkoli. – 2013. – № 12. – С. 62–66.
8. Dubrovs'kyy R. Topos mista u poeziyi Halyny Hordasevych : funktsional'niy aspekt / Roman Dubrovs'kyy // Aktual'ni problemy humanitarnoyi osvity : zb. nauk. pr. / Za zah. red. kand. fiz.-mat. n., prof. Lomakovych A.M. – Kremenets' : RVTS KOHPI im. Tarasa Shevchenka, 2013. – С. 20–22 .
9. Dubrovs'kyy R.O. Halyna Hordasevych : portr. na tli Ukrayiny / R.O. Dubrovs'kyy // Dyvoslovo. – 2014. – № 7–8. – С. 75–79.
10. Dubrovs'kyy R. O. U dvokh svitakh : hromadyans'ka liryka Halyny Hordasevych PERIODU «zastoyu» : [pro neopubl. zbirku poeziy «mazhorneykh hama»] / R. O. Dubrovs'kyy // Nauk. zap. Ternop. nats. ped. un-tu im. V. Hnatyuka. Seriya «Literaturoznavstvo» / za red. M. P. Tkachuka. – Ternopil' : TNPU im. V. Hnatyuka, 2014. – Vyp. 39. – С. 65–70. – Bibliohr. : С. 69–70 .
11. Kushniruk N. Fashists'ka okupatsiya kriz' pryzmu spryynyattiv ukrayins'kykh selyan u povistyakh «Noyiv kovchey» H. Hordasevych ta «Krizhi» B. Kharchuka / Nataliya Kushniruk // Nauk. zap. Ternop. nats. ped. un-tu im. V. Hnatyuka. Ser. «Literaturoznavstvo» / za zah. red. d. filol. n., prof. M.P. Tkachuka. – Ternopil' : TNPU, 2015. – Vyp. 43. – С. 112–119 .
12. Pavlychko D. Veselka – vid Syanu do Donu [st. pro H. Hordasevych, 07.02.1998] / Dmytro Pavlychko // Pavlychko D. Holosy moho zhyttya : statti, Vystupy, interv'yu. Dokumenty. – Kyiv : Vyd-vo «Osnovy» im. S. Pavlychko, 2013. – С. 308–311.
13. Terekhovych L. «Za storichchya Zrosla na kistkakh, na sl'ozy...» / Leonid Terekhovych // Terekhovych L. Svidomo stavshy na boroshno : vybrane / [Uporyad. V.P. Moskalenko]. – Chernihiv, 1993. – 31 s.
14. Tokman' H. «Stantsiya Vorozhba» Halyny Hordasevych : motyvy y mahichno-suhestvna poetyka lirichnoho tsyклу / Hanna Tokman' // Slovo y Hodyna. – 2015. – № 4. – С. 15–28.
15. Chernikhivs'ka V. , Chernikhivs'kiy H. Halyna Hordasevych : zhyttya i tvorchist' : monohrafiya / Valentyna Chernikhivs'ka, Havrylo Chernikhivs'kiy. – Kremenets' – Ternopil' : Papirus, 2010. – 220 s., 32 il.
16. Shevchuk Val. Na berezi chasu. Ti, kotri poruch : spohady pro suchasnikiv / Valeriy Shevchuk. – Kyiv : Lybid', 2016. – 576 s .

17. Yaroshevych I. Roman H. Hordasevych «Solo dlya divochoho holosu» : avtobiohrafichniy aspekt / Iryna Yaroshevych // Donets'k. Visn. Nauk. T-va im. Shevchenka : T. 36. Literaturoznavstvo / red. kol. : Prof. V. Prosalova (hol. Red.) [Ta in.]. – Donets'k : Ukr. kul'turol. tsestr; Skhid. vyd. dim, 2013. – S. 92–97.

Аннотация. В статье освещены основные факты биографии и творчества украинской писательницы-шестидесятницы Галины Гордасевич (1935–2001), репрессированной во времена сталинизма. Охарактеризована тема Донетчины, которая по-новому прочитывается в контексте нынешней российско-украинской войны и военного дискурса в украинской литературе.

Ключевые слова: война, биография, шестидесятники, концепт, символ

Abstract. Introduction. Biography of this amazing woman cannot capture: despite all the unexpected adversities she has not lost her strength of spirit and faith in goodness. As rightly noted by Valery Shevchuk, her biography among many Ukrainian writers of the sixties, particularly women, extremely instructive, because "to live in such a way is not everyone will overcome"

Analysis of recent researches and publications. Over the past 15 years the creative legacy of the writer became the object of the study in the thesis works. Among the recent publications about G. Gordasevych concerning the novelty of literary interpretations and publication of unknown facts of her life and creativity, we can mark essays of D. Pavlychko and V. Shevchuk, articles of R. Dubrovskii, N. Kushniruk, H. Tokman, and I. Yaroshevich.

Purpose. Uncover key facts of biography and creativity of Ukrainian writer of the sixties Halyna Hordasevych (1935–2001), who was repressed during the Stalin regime.

Results. Galina Leonidivna Gordasevych was born March 31, 1935 in Kremenci in the family of a priest Leonid Gardasevych (1912 – 1990). After finishing in 1950 with honors the seven-year school in the village Krychylsk (now Sarny, Rivne), entered hors concours the normal school in Ostrog, and in a year (to be closer to the native grandmother) she transferred to the normal school in Kostopil. 13 March 1952, the 16-year-old student was first groundlessly arrested but soon she was released at will in order to discover the "emissary ties" with OUN underground movement, which in fact weren't. On May 20, 1952, Halyna Hordasevych was arrested a second time and was condemned by the provincial court in Rivne for clause 54 of the CRIMINAL CODE of the USSR to 10 years imprisonment, as stated in the judgment, "...for compilation of nationalist poetry and anti-Soviet propaganda among students. A young political convict was a sentenced prisoner in prison areas of Chernigov, Odessa, Kuibyshev (Samara), which was later reproduced in the autobiographical story essay "Solo for a girl's voice".

In prison she was 2 years, 7 months and 3 days - released early in 1954, as her father, in connection with the death of Stalin (rehabilitated 11 May 1992). She returned to her native Rivne region. Unfortunately, Galina couldn't go with her family as her mother Olena with a younger daughter had moved to Russia to her father.

Because of the taint of political convict Halyna Hordasevych was unable to seek employment here and enlisted by the organized recruitment in Donbass, where she arrived in January 1955. This region became, actually, a second small home for her, where she alone gained education, gave a birth to two sons, Sergey (1959, died an infant) and Bogdan (1961). There, after all, she went scabrous way from general worker in Makeyevka pipe-casting plant, the head of the dramatic circle in the mining settlement of Hanjonkovo to an employee of the Donetsk typography (she lived in this city since 1962) and famous writer and public-cultural figure. In 1957 Halyna Hordasevych successfully finished the school of working youth, later entered the evening department of Makiivka branch of Donetsk industrial Institute, and also prepared to join the Physics Department of the Moscow University named after M.

Lomonosov (the plan was failed), from 1959 – an external student of the theatrical department of the local cultural and educational school (carried a secret dream of becoming an actress).

Aspiration for creativity led Halyna Hordasevych to a literary association "Horizon", which existed in the newspaper "Komsomolets of Donbas". On the pages of this newspaper after a while she published poetic works, notes, and reviews. There she met talented creative youth, such as V. Stus, V. Zakharchenko, L. Talalay, N. Svetlichnaya. During 1965-1971 she studied at the Correspondence department at the Literary Institute of Gorky in Moscow.

In 1966 in Kyiv publishing house "Soviet writer" her first poetry collection "Rainbow on the sidewalks" was published, which received favorable criticism and was recognized by young authors and poets as the best book of the year.

The literary heritage of Halyna Hordasevych is not only large in the number (more than 28 books, hundreds of articles, reviews, and so on), but has varied genres: poetry, prose, drama, translations (she knew almost all Slavic languages and Latin, English, Spanish and Italian), literary criticism, essays, journalism, documentaries, memoiristics, numerous letters. In addition, Galina Hordasevych led an active social life, stood at the base of Political Prisoners Society "Memorial" (1988), the Society of the Ukrainian Language Fellowship of Shevchenko (1989), People's Movement for the Reformation (1990), the Democratic Party of Ukraine (1991). From the literary heritage of the writer in the article, the subject of Donetsk region has a fresh interpretation in the context of the current Russian-Ukrainian war. In particular, the poetic collection of Galina Hordasevych "It should dawn" (1986) locates "Donetsk cycle." It shows a feeling of pure delight of beauty and industriousness of people in this region." There is a striking kind of prediction concerning the fate of Donetsk in the Ukrainian history in general and the Eastern Ukraine.

There is an interesting vision of Galina Hordasevych on the interpreting of a symbolic concept "fields irrigated with blood", which acquires a wider meaning and is associated with the image of her native land - Ukraine as a state of war as the worst manifestation of a folly and absurd human-being. During a difficult life, G. Hordasevych was constantly thinking about her country, its people, its past, present and future, and when at midnight on the radio the anthem "Ukraine is still alive" was sounded, she got up (although no one saw it!) and put her hand on the heart. She defended his theory: "the ancient state of Israel was lost because it incurred the death of the prophets." This view is strengthened the surveillance over the life of V. Svidzinsky, Olena Teliga, L. Terehovycha and their works, she emphasized that they actually "programmed" their death to the poems. As a poet, as a man, who believed in the material power of words, its cosmic origin, Galina Hordasevych worried about words with negative energy which could "enable an appropriate space program" that actively "worked" and we, Ukrainian, suffered from the tragic fate of the ancient state of Israel. March 11, 2001 Galina Hordasevych's life ended up prematurely in ancient Lviv, where she had moved from Donetsk in 1990. She found an eternal peace, as she had bequeathed, at the cemetery in her native Kremenets where one of the city schools has been named after her.

Halyna Hordasevych is an optimist, full of love to life, people, native words, Ukraine, talented, honest and courageous, incorruptible and undefeated – is remembered by Emma Babchuk, Lubov Golota, Ivan Dziuba, Natalie Dzyubyshyn-Mace, Svetlana Yovenko Tamara Kolomiets M., D.Pavlychko M. Slaboshpytsky, Les Stepovychka, Halyna Tarasyuk, Mary Trygub, Val. Shevchuk, V. Yavorivsky and many others, who had a talk about this outstanding woman in the history of our culture. So, it is natural to publish a fundamental research of the writer, unpublished diaries and letters, which recorded a lot of interesting facts and events not only about privacy Halyna Hordasevych life but contemporary era of Ukraine, articles (as a talented literary critic and skilled journalist) dispersed over Ukrainian and foreign periodicals.

Keywords: war, biography, men of the sixties, concept, symbol